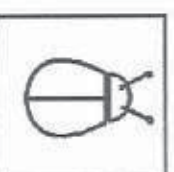
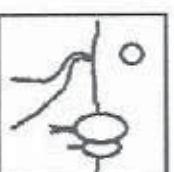
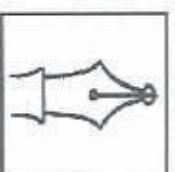
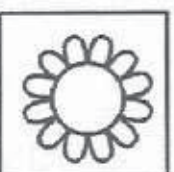

België - Belgique
P.B.
3960 BREE
12/2573

erica

driemaandelijks contactblad
van de werkgroep
limburgse natuurgidsen v.z.w

december 2005

dit is nummer 4
van de 33ste
jaargang

verantwoordelijke uitgever:
T. Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren

kantoor van afgifte:
Bree 01

Erilica

33ste jaargang nr 4

Winternummer 2005

van de Werkgroep

Limburgse Natuurgidsen VZW

Lid van Natuurbeschermingsactie

Limburg (NAL)

Voorzitter:

Leo Thomassen

Velmerlaan 12

3806 Velm St.-Truiden

Tel: 011/688811

e-mail : leo.reinilde@skynet.be

Secretaris:

Marcel Lemmens

Hoefstadstraat 84

3600 Genk

Tel : 089/356057

e-mail : marcel.lemmens@skynet.be

CVN-Limburg: Petra Haesen

Groene Huis Bokrijk

tel: 011/265482

fax: 011/265455

cvn_limburg@hotmail.com

Natuur-Informatie-Punt (NIP) 011265486

NIP.limburg@tijd.com

Website: <http://www.limburgsenatuurgidsen.be/>
<http://www.nip.be/>

Tijdschrift Erica

Samenstelling:

Theo Dreesen

Neeroeterenstraat 53

3680 Opoeteren

Tel: 089/86 43 54

Theo.Dreesen@tiscali.be

Ledenadministratie :

Cécile Ulenaers

Steenweg op Linde 66

3990 Peer

Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:

7€ of 9,75€ te storten op
235-0010248-75

v/d Limburgse Natuurgidsen

Kerstmis

Driehonderd vierenzestig dagen

Heeft alles zich opnieuw vertrouwd

Maar weinig hoopvol toegedragen

Je hoeft maar om je heen te kijken

De welvaart hecht aan zijn geboden

En houdt de rijen ferm gesloten:

Wierook voor de Groten, Mirre voor de Doden

Goud voor de Rijken.

(Ivo de Wijs)

Mijn oprechte dank en beste wensen voor een zalig
Kerstfeest en gelukkig en gezond nieuwe jaar aan
ieder die me dit jaar weer hielp met die
pretenteloze periodiekje.

Aan u allen en de uwen een gezond 2006

Theo

In memoriam

We vernemen het heengaan van 2 zeer actieve
natuurgidsen.

Marteen Mandaga uit Genk op 17
september. Zij was natuurgids
sinds 1986 en zeer actief bij
VELT en Mycolim..

Zij werd 54 jaar

Jaak Verweijen uit Hamont-Achel
op 26 september.

Hij werd natuurgids in 2002 en
was zeer actief in vele verenigingen:
Leefmilieugroep 't Ven, Minaraad,
Heemkundige Kring,
Natuurpunt, ISIS en
Sterrenkunde.

Hij werd 61 jaar

December is de feestmaand bij uitstek. Misschien is de winterkoude een goed argument om wat meer te eten en wat meer te drinken.

Wij hebben in december ook feest gevierd. Traditiegetrouw werden op 3 december de diploma's uitgereikt aan 25 nieuwe natuurgidsen. Dit jaar volgden 20 natuurgidsen de vervolgmodule 'Haspengouwids' en ook voor hen was het feest in de bovenzalen van het kasteel in Bokrijk in aanwezigheid van de gedeputeerde voor Natuur en Milieu, de heer Frank Smeets.

Het Centrum voor Natuur en milieueducatie, beter gekend als CVN, vierde op 10 december zijn veertigste verjaardag met bovendien de diplomering van de zeventiendste natuurgids in Vlaanderen. De plechtigheid werd bijgewoond door Yves Letermé, Minister-president van de Vlaamse regering. In zijn toespraak gaf hij toelichting over de 'Vlaamse Strategie Duurzame ontwikkeling. De Limburgse natuurgidsen waren er met een ruime delegatie vertegenwoordigd.

Binnen de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen gonst het nog altijd van activiteiten. Begin december kwam onze splinternieuwe website op het internet, volgens mij zeer geslaagd maar u moet zelf maar eens surfen naar www.limburgsenatuurgidsen.be. Ook het Natuur-Informatie-Punt, gefinancierd door de provincie en verzorgd door de Werkgroep kreeg een plaats op het Internet.

Wij hebben niet de kans om een winterslaap te doen want op 14 januari organiseren wij de jaarlijkse feestvergadering van de Limburgse natuurgidsen in Neerglabbeek. Meer daarover vindt u elders in dit nummer.

Ook op jaarlijkse LIKONA-contactdag op 21 januari 2006 in Diepenbeek, mogen de natuurgidsen niet ontbreken.

Wij hebben het vroeger al gehad over de 'Wet betreffende de rechten van de vrijwilligers'. Die wet werd goedgekeurd op 3 juli 2005 en verscheen in het Staatsblad op 29 augustus 2005. Zij wordt van kracht op 1 februari 2006, maar eerst moeten de uitvoeringsbesluiten nog gepubliceerd worden. Dit betekent dat alle details over de toepassing van de wet nog steeds niet gekend zijn. Wanneer de uitvoeringsbesluiten er zijn geven wij in ons lentenummer daarover een uitvoerige toelichting. Het leidt geen twijfel dat deze wet zeer belangrijk is voor onze natuurgidsen en zeker voor de vrijwilligers onder hen.

Verder in Erica besteden wij bijzonder veel aandacht aan deze wet. Hij beschermt inderdaad de vrijwilliger maar maakt het engagement van de vrijwilliger en van de organisatie van natuurwandelingen niet gemakkelijker, integendeel. De Werkgroep neemt daarom een initiatief voor de natuurgidsen om als tussenpersoon te functioneren bij de verzekeringsmaatschappij. Wij zijn er trouwens door en voor de natuurgidsen. De details over die verzekering vindt u ook verder bij deze Erica.

Wij hebben deze maal een grondige reden om onze lezers niet alleen aan te zetten om Erica volledig door te lezen, maar ook om hun abonnement voor 2006 zonder aarzelen te vernieuwen. De (kost)prijs voor het jaarabonnement is minimum 7,00 euro maar u mag natuurlijk ook meer overschrijven want 7,00 euro is geen bedrag waarop wij winst maken.

In naam van de medewerkers van de Werkgroep wensen wij u een jaar vol vreugde en vrede, bij uzelf en rondom u en hopen u te ontmoeten op onze feestvergadering van 14 januari.

Leo

December. Traditioneel vind je in deze Erica een stortingsformulier, deze keer met een begeleidende nota. Men heeft namelijk deze keer de keuze tussen een gewoon abonnement (nog steeds €7) en een gala-de-luxe abonnement, waarbij men een gans jaar verzekerd is bij het leiden van excursies. En dat voor slechts €2,75 méér! Alle info vind je bij het stortingsformulier. En je blijft op de hoogte van alle activiteiten.

Wij zijn op het net!
Sinds kort hebben wij onze eigen Website. Je vindt daar alle informatie over onze werkgroep. Er wordt nog aan gewerkt en stelselmatig worden er nieuwe foto's en actuele informatie op bijgevoegd.

Surf vlug naar
<http://www.limburgsenatuurgidsen.be/>

Zoals elk jaar gebruiken we het winternummer om de plaats en de wijde omgeving van de jaarvergadering voor te stellen. Neerglabbeek, dat voor het opgeslorpt werd door Meeuwen-Gruitrode, een van de kleinere gemeenten van Limburg was, heeft door zijn kleinschaligheid veel natuur te bieden. Ons bestuurslid Miet Dreezen is een begeesterde inwoner van deze kleine gemeenschap en stelt ons het dorp en zijn omgeving voor.

Geschiedenis van Neerglabbeek

Neerglabbeek ligt aan de rand van het Kempisch plateau, daar waar ooit de Scandinavische poolwinden zand naartoe bliezen. Deze zanden hoopten zich op nadat de Maas hier massa's kiezel had afgezet die zij vanuit de Ardennen meevoerde. De wilde woeste Maas van ruim 50.000 jaar geleden vormde overal valleien waarin we nu kleine en grotere beken kunnen aantreffen.

Neerglabbeek ontleent zijn naam aan de "Glatbeek", nu de Bosbeek, die eerst Opglabbeek aan doet voor zij naar Opoeteren stroomt en haar naamsverandering ondergaat in de "Oeter".

Opglabbeek en Neerglabbeek vormden één eigendom dat toebehoorde aan de graven van Loon.

De huidige kerk is een samenvoegsel van drie gebouwen:

1. De oude kerk die duidelijk zichtbaar is van de "Weg naar Opieter".

Het Sint-Hubertuskerkje van Neerglabbeek is grotendeels een Romaans bedehuis gebouwd met ruwe steenblokken en mergel van voor 1283. De zware westertoren werd onderaan opgetrokken in veldkeien. Het onversierde mergelstenen bovengedeelte werd bekroond met een tentdak. Er is een koor met zeven smalle vensters en lijstversieringen gebouwd.

2. De bouw van de nieuwe kerk was een ingrijpende verandering voor Romaanse kerke. In 1939-1940 bouwde architect Karel Gessler uit Maaseik een nieuw modern-gotisch eenbeukig schip aan de noordzijde, dwars op de richting van de bestaande kerk, dat hierbij integraal bewaard bleef.

3. In de jaren zestig werd een "kinderkapel" tegen de nieuwe kerk gebouwd.

Ligging van Neerglabbeek

Neerglabbeek ligt niet op het Kempisch plateau maar op de valleiwanden van de Itter- en de Baatsbeek. Op de Ferraris kaarten kan je enkele boerderijen zien die nog steeds een woning of een boerderij zijn. Dit dorp was een autonome gemeente tot de fusie van 1972, toen werd Neerglabbeek bij Gruitrode gevoegd en later in 1979 werd Gruitrode deel van Meeuwen-Gruitrode. Neerglabbeek ligt tussen Bree, Opieter (Bree), Opoeteren (Maaseik), Opglabbeek en Gruitrode (Meeuwen-Gruitrode). In het oosten raakt Neerglabbeek de feldbissbreuk, deze is zichtbaar in het landschap.

De natuur in en rond Neerglabbeek:

De vallei van de Baats- en Itterbeek.

Dit gebied situeert zich tussen Gruitrode (waar het brongebied van de Itterbeek is gelegen) en Opieter, en is gelegen op het Kempisch plateau. Over het algemeen zijn de gronden in de directe omgeving van de Itterbeek hier "moerassig" en dien je dus op te passen dat je niet helemaal wegzakt. Beter is echter om deze natte gronden niet te betreden omwille van hun grote natuurwaarde.

Omdat het vallegebied echter te mooi is om niet te verkennen, hebben we een wandeling uitgestippeld, die ons laat kennismaken met de vallei zonder de natuur te verstoren.

De Itterbeek (en dus uiteraard ook haar zijbeken) behoren tot het stroomgebied van de Maas. Het stroomgebied van de Itterbeek loopt in grote lijnen evenwijdig met dat van de Maas, en wordt begrensd door de stroomgebieden van de Aa-beek, de Dommel en de Bosbeek. De Itterbeek ontspringt aan de rand van het Kempisch plateau, dicht bij het centrum van Gruitrode. Via 7 dorpen (Gruitrode, Opieter, Tongerlo, Neeritter, Ittervoort, Thorn en Wesem) mondt ze uiteindelijk uit in de Maas. De afstand die daarbij wordt afgelegd bedraagt ca. 27, 6 km over een hoogteverschil van ca. 50 m. Het brongebied bevindt zich immers op 70 meter

hoogte, terwijl de monding gelegen is op 20 meter hoogte boven de zeespiegel. Vroeger was dit anders, toen was de Ifterbeek namelijk nog geen hoofdbeek, maar was een zijbeek van de Aa-beek. Bij Iftervoort maakt de Ifterbeek momenteel een hoek van 90 graden richting Maas, terwijl de Ifterbeek vroeger hier gewoon rechtdoor ging. De oude beekbedding, die nu uiteraard droog is, kan je nog herkennen.

De Ifterbeek

Net buiten het centrum van Gruitrode passeert de Ifterbeek de slotgracht van de Commanderie en even verder monden zowel de Baatsbeek als de Wijslagerbeek er in uit. Verhoudingsgewijs is het hoogteverschil in dit gebied groot t.o.v. het totale hoogteverschil, nl. van het brongebied tot de Pollismolen (Opitter) is het hoogteverschil ca. 25 m over een afstand van slechts ca. 5 km.

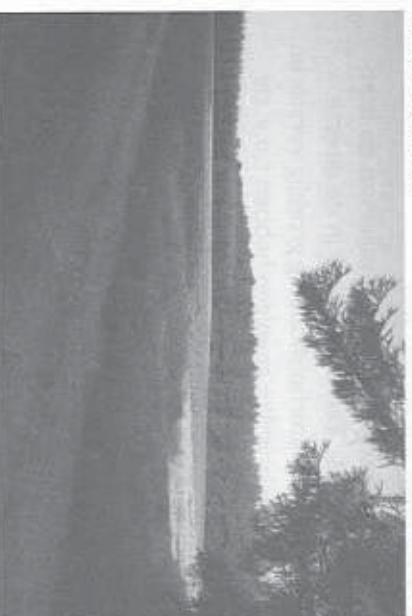
De Baatsbeek is ca. 852 m lang en heeft een verval van 6 meter. Deze beek mondt uit in de Ifterbeek op ca. 2,9 km van haar bron.

De Wijslagerbeek heeft haar naam van de plaats Wijslagen. Toch noemen sommigen deze beek de Eetsevelderbeek naar de naam van het gehucht Eetseveld, dat in de benedenloop langs de beek ligt. De Wijslagerbeek is ongeveer 7,6 km lang en heeft een verval van 25 m. Omdat deze beek ontspringt op 72 m boven de zeespiegel, voert de beek het meeste water af uit het hele stroomgebied van de Ifterbeek. De Wijslagerbeek die in oostelijke richting naar de Ifterbeek stroomt heeft een diepe vallei van wel 15 m ingesneden. Het is een snelstromende beek (omwille van het hoge verval), en het water is sterk ijzerhoudend. Dit kan je vooral in de bovenloop zien waar de in de beek liggende keien en de oeverranden oranje gekleurd zijn. Het is deze beek die er voor gezorgd heeft dat de Pollismolen werkte. In de Wijslagerbeek mondt nog de Boshoverbeek uit, deze voert tegenwoordig nog weinig water aan.

SLL heeft tussen 2000 en 2004 in deze vallei 300 verschillende hogere plantensoorten opgetekend, waaronder 22 soorten die op de Vlaamse rode lijst

staan. De broedvogels werden niet echt geïnventariseerd, maar er werden wel opmerkelijke waarnemingen gedaan en 64 broedvogelsoorten genoteerd. De gele kwikstaart en de grote gele kwik zijn nieuwelingen in deze vallei. We noteren ook de wielewaal, gekraagde roodstaart, glanskop, fluitier, boomklever. In tegenstelling met andere gebieden is er hier een toename van de geelgors, zowel in de vallei als op Solterheide. In 2004 werden er 16 libellensoorten waargenomen. Drie hiervan zijn op de rode lijst te vinden. Opmerkelijk was de onverwachte waarneming van koraaljuffers, speerwaterjuffer, smaragdijuffer en de azuurjuffer. Over het visbestand in de vallei is niks bekend. Er zijn 20 soorten dagvlinders geteld waaronder de kleine ijsvogelvlinder, de grote weerschijnvlinder en de kleine parelmoervlinder. Andere opmerkelijke ongewervelden zijn de wepenspin en de pyjamawants

Solterheide bevindt zich in het Noordoosten van Limburg, op de rand van het Kempisch Plateau, met een oppervlakte van 835 ha. Het is een gebied met hooilanden, akkers, houtwallen en kastanjedreven en sluit aan de ene zijde aan op de vallei van de Ifterbeek en aan de andere zijde grenst het aan Gruitroderbos.

Het wandelgebied Solterheide ligt op het Kempisch Plateau. In het westen wordt het begrensd door de vallei van de Ifterbeek (en de Baatsbeek), die diep insnijdt in dit plateau. In het noorden gaan de droge dennenbossen over in een natter en open grasland- en akkerbouwgebied (Vlakte van Bochoit). Dit plotsse hoogteverschil is de rand van het Kempisch Plateau en ontstond door de "Feldbiss-breuk", een geologische breuklijn waarlangs dit gebied nog steeds lager zakt.

Omdat de ontginning van Solterheide reeds lang dreigt is er een actiegroep ontstaan: Natuurbehoud Actie Neerglabbeek (N.A.N.)

Ontstaan en geschiedenis van NAN:

Augustus 1990, Neerglabbeek, de groene en rustige deelgemeente van Meeuwen-Gruitrode, wordt

bedreigd. Op het ontwerp-gewestplan was het prachtige land tussen de dorpskernen Oitter, Neeroeteren, Opoeteren en Neenglabbeek ingetekend als landschappelijk waardevol gebied. De bestemming van een deel van dit gebied werd echter in 1978 veranderd in reserve-

ontginningsgebied. Jaren was het stil rond dit gebied totdat het toenmalige gemeentebestuur in 1990, met nipte meerderheid, principieel instemde tot exploitatie van haar aldaar gelegen

gemeentegronden. Zo werd het gevaar reëel dat Solterheide, een uniek landschappelijk waardevol gebied, voor altijd verminkt zou worden. Naar

aanleiding van deze gebeurtenissen ontstond, onder impuls van wijlen de natuurgids Pol Vandewal, de actiegroep N.A.N., een groep van mensen uit alle politieke strekkingen, die ijverden voor het behoud van dit ongerept natuurgebied in Limburg.

Met het op touw zetten van verschillende acties, zoals betoging aan het gemeentehuis, inzameling handtekeningen, wandelingen, enz..., kregen we een grote mediabelangstelling.

Na opstelling van het M.E.R. en opmaken van het ecologisch rapport van het gebied, konden we overduidelijk aantonen dat Solterheide een uniek waardevol ongerept gebied was.

Het gebied grenst tevens aan de vallei van de Ifter- en Eetsveldbeek. Een ontgrinding in de directe nabijheid zal de waterhuishouding grondig verstoren en bijgevolg belangrijke gevolgen hebben t.o.v. de typische beekflora en -fauna.

Met de enorme werkkraft en uitstraling van de N.A.N. konden we de Vlaamse Executieven aanzetten tot herziening van het gewestplan Neerpelt-Bree en zodoende de procedures inzetten om de Solterheide om te vormen van ontginningsgebied tot natuurzone.

Deze procedure werd indertijd door Minister Watriel (Ruimtelijke Ordening en Huisvesting) ingeleid, waardoor Solterheide op 25.03.92 definitief natuurgebied werd.

De Raad van State vernietigde deze gewestplanwijziging op 25.03.2002 op basis van procedurefouten.

Landschappelijk en ecologisch belang

Het gebied Solterheide maakt deel uit van een uitgestrekt en bijzonder waardevol landschap 'Hoge Kempen'. Het betreft een kleinschalige afwisseling van eiken en dennenbossen met landbouwpercelen. De bosoppervlakte overweegt op het landbouwgedeelte.

De Belgische Biologische Waarderingskaart karteert het gebied als biologisch zeer waardevol (loofhout, houtkanten) tot biologisch waardevol (naaldhout).

De afwisseling van bos en akker staat garant voor een belangrijke roofvogelpopulatie: havik, sperwer, torenvalk en buizerd vinden hier hun broedterrein. Andere belangrijke en typische broedvogels van Solterheide zijn nachtzwaluw, boomleeuwerik, kwartel, grauwe gors en geelgors.

Waar ijvert N.A.N. voor?

1. De doelstelling van de N.A.N. is dat Solterheide uitgesloten wordt van alle industriële activiteiten, van welke aard dan ook, en dat het behouden blijft zoals het is. Daarnaast ijveren we voor het behoud van de natuur in het algemeen en willen we zoeken naar alternatieven zodat ontginningen niet meer nodig zijn op lange termijn.
2. Naar aanleiding van het delfstoffendecreet willen we het dossier Solterheide onder de aandacht houden en dienen we bijzonder alert te blijven.
3. In de Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUP) willen wij bekomen dat Solterheide definitief en onherroepelijk natuurgebied wordt. Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat er opnieuw procedurefouten insluipen. Om deze doelstelling te verwezenlijken, beroepen wij ons op de positieve mededeling van het Kabinet van Minister van Mechelen, als antwoord op de door ons gestelde vragen betreffende Solterheide.
4. In de lente van 2005 is de actiegroep, naar aanleiding van het verschijnen van het monitoringsrapport van de Ifterbeekvallei, gestart met de actualisering van het ecologische rapport. We hebben het gebied Solterheide uitgebreid met de vallei van de Ifterbeek en hopen dit ecologische rapport einde 2006 te kunnen afleveren als een belangrijk document in de strijd tegen ontginning.
5. In juni j.l. is N.A.N. samen met vele basis natuurverenigingen op Provinciaal vlak samengekomen om de krachten te bundelen en de ontginningen van zowel grind, zand als mergel in de toekomst te voorkomen.

Gruitroderbos:

Het natuurgebied Gruitroderbos sluit aan op Solerheide en vormt samen met de twee vorige een groot aaneensluitend geheel tussen Neerglabbeek, Gruitrode en Opglabbeek. Een vierde (wordt hier niet verder besproken) waardevol natuurgebied dat hier nog eens op aansluit is de Donderslagheide. Dit is het brongebied van de A-Beek en met ontginning bedreigd.

Gruitroderbos is een bos en landbouwgebied dat ook op het plateau van de Hoge Kempen ligt. Het is een land van heide, vennen, bossen en landuinen.

De Oudsborg is de hoogste landuin die we hier aantreffen. Naast de grove en de Corsicaanse den vinden we hier ook lorken en zelfs jeneverbes. Een rijk areaal van loofhout: zomereik, Amerikaanse eik, canadapopulier, tamme kastanje, lijsterbes, vlier

Opmerkelijk in de vegetatielijst is de heidefamilie. We treffen zowel struikheide, gewone dopheide en rode dopheide aan. De blauwe bosbes is er algemeen. Verder treffen we zandblauwtje, rapunzelklokje en grasklokje aan. Bij de varens zien we de adelaarsvaren, de mannetjesvaren en in een

waterput met betonnen buizen zelfs een tongvaren. Pijpenstrooïje en bochtige smele zijn hier schering en inslag.

Bij de zoogdieren is de ree de grootste. Verder zien we de eekhoorn, egel, haas, konijn, bosspitsmuis, veldmuis, hermelijn, bunzing, steenmarter en nogal frequent de vos.

Bij de vogels zijn de roofdieren nogal opmerkelijk aanwezig: de torenvalk, havik, sperwer en buizerd zijn vaak geziene gasten. De meest opmerkelijke onder de vogels is de nachtzwaluw. Een nachtelijk bezoek in dit gebied, vooral rond de Oudsborg, einde mei tot begin juli is een absolute aanrader.

Hoe vind je Neerglabbeek ?

Miet Dreezen

Programma Jaarvergadering

In de fanfarezaal Neerglabbeek (vlak ²bij de kerk)

9h30	Ontvangst met koffie
10h00	Welkom door de voorzitter
10h30	Natuur in Neerglabbeek
12h00	Lunch (2,5 €)
14h00	Keuze uit 3 wandelingen
16h00	Napraten in dorpscafé

Vormingscursussen 2006

Vanaf dit jaar is het Bert Berten die zich met het programma van de vormingsactiviteiten gaat bezighouden. Op de achterflap van deze Erica vind je de kalender tot en met juni. Bert hield er aan om een korte toelichting bij het jaarprogramma te geven:

In dit nummer van Erica vind je de activiteiten van het eerste halfjaar van 2006.

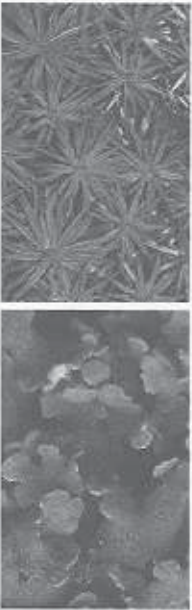
Een aantal van hen zijn behouden gebleven zoals houtzwammen, mossen, diersporen, adventieven, voorjaarsbloei, kalkplanten en grassen. Toch zijn er een aantal op andere locaties en met andere begeleiders.

De uitstap naar de voorjaarsbloei is verspreid voor 2 halve dagen: samenkomst parking Aire de Verlaire (wegrestaurant) langs de E42 Luik-Namen om 9 uur. Voormiddagwandeling vallei van de Solières te Ben-Ahin (wandeling 5 km) en namiddagwandeling vallei van de Hoyoux te Modave (wandeling 6 km).

Alle excursies zijn op zondag, behalve de uitstap naar Maasmechelen (amfibieën) valt op zaterdag 13 mei. Nieuw zijn de inventarisatie (scheppen) van amfibieën in de poelen van de Maaswinkel en het opsporen van bodemdierjes in Nieuwenhoven.

Volgend halfjaar zijn er buiten de 'klassieke' vormingsactiviteiten ook onder meer de volgende activiteiten voorzien zoals het herkennen van watervogels, trekvogels en vissen.

Op de tabel hieronder vindt u de voornaamste gegevens over de uitstappen tot en met maart.

Onderwerp	Loont het de moeite	Samenkomst
Houtzwammen Jos Tuerlinckx Zon 15.01.06	Van berkenodder tot dennemoorder: voor houtvesters een nachtmerrie, voor de natuurliefhebber juweeltjes die de winter trotseren.	9h Parking Kasteel Bokrijk
Mosses Koen Vandekerckhove Zon 22.01.06	In ons vochtig kikkerlandje zijn ze alomtegenwoordig, maar worden vaak over het hoofd gezien. En onbekend maakt onbemind. We trachten daar iets aan te doen en buigen ons nederig (met loopje) over deze kleinoden.	9h Parking Holsteenhoeve Zonhoven
Diersporen Jos Ramaekers Zon 12.02.06	De natuur is niet dood in de winter. Al wat nog actief is of was, laat zijn sporen achter: voetprenten, etensresten, vraatsporen, kadavers... Duimen voor een sneeuwrapijt!	9h Kerk Wimmeringen
Mosses Koen Vandekerckhove Zon 26.03.06		8h45 Kerk Scholen
Voorjaarsbloei Marc Meert Zon 02.04.06	Dit wordt een daguitstap met eigen vervoer. Zich onderdompelen in de bloeiende rijkdom van een voorjaarsbos is de beste methode om de wintermoetheid af te schudden. Absoluut niet te missen! In ons volgend nummer komen we hier uitvoeriger op terug, met o.a. informatie over de streek.	9h Parking Aire de Verlaire E42 Luik-Namen voormiddag: Ben-Ahin namiddag: Modave

Ardennenwandeling omgeving Xhoffraix

door Herman van Eck, Maastricht

Begin- en eindpunt van deze wandeling is het kleine venendorpje Xhoffraix, even ten noorden van Malmédy. We bereiken Xhoffraix vanuit Maastricht via Eijsden, Battice, autoweg E42 richting Verviers, afrit nr. 10 Hockai/Francorchamps, einde afrit links richting Hockai, bij de kerk linksaf richting Xhoffraix. Steek de drukke verkeersweg N68 Baraque Michel -Malmédy over en na enkele kilometers bent u in Xhoffraix. Bij de kerk is voldoende parkeergelegenheid. U kunt Xhoffraix ook bereiken via Eupen, Baraque Michel en Ovifat.

Karakteristiek van de wandeling

De wandeling is ca 15 km lang en voert door een zeer afwisselend landschap van bos, door rivervalden en drassig veenachtig gebied. Ondanks de grote hoogteverschillen, het beginpunt in Xhoffraix ligt op een hoogte van 520 meter, terwijl het Warchedal op een hoogte van 380 meter ligt, zijn er geen noemenswaardige stijgingen die overwonnen moeten worden. Wel moet in het begin van de wandeling 140 meter gedaald worden. De wandeling voert grotendeels over bospaden, die na een regenperiode of na smeltende sneeuw zeer drassig zijn. Goede waterdichte (wandelschoenen of laarzen zijn aan te bevelen.

Xhoffraix

Xhoffraix met een merkwuurde plaatsnaam met aan het begin en einde de letter 'X' is een klein dorpje dat behoort tot de gemeente Malmédy, dat gelegen is links van de verkeersweg Baraque Michel - Malmédy aan de rand van de Hoge Venen. Het is omgeven door prachtige bossen, mooie deekdaen en vooral veel natuur schoon.

De kerk heeft een opvallende vierkante robuuste vorm met daarop een slanke spitse toren. Deze kerk werd gebouwd in 1960 op de plaats waar een kapel uit 1485 stond.

De kerk bezit een eiken orgel uit de 18e eeuw.

De wandeling

Het vertrekpunt is de parkeerplaats voor de kerk in Xhoffraix. Als we de parkeerplaats met ons gezicht naar de kerk verlaten gaan we naar links en direct voorbij de kerk een pad in naar links. (ter oriëntatie: links staat voor de haag een rustbank). Dit is een dalend geasfalteerd pad. Voorbij een huis gaat het geasfalteerde pad over in een grindpad. Na ca 1 kilometer komen we bij de bostand en vervolgens onze wandeling door het bos. Bij een splitsing houden we rechts aan. Bij de volgende splitsing gaan we naar links en volgen een nog smaller dalend pad. Het toch al smalle pad gaat over in een hol bospad. Rechts van ons horen we het ruisen van het beekje ' Ruisseau du Coreux' dat we stroomafwaarts volgen. We blijven het smalle dalende bospad in de bostand volgen. Een houten bruggetje naar rechts negeren we.

De Marche in de omgeving van de steengroeve.

*Samenvloeiing
van Pouhon en de
Bayehon.*

Bij een splitsing nemen we het pad naar links. Uiteindelijk komen we beneden uit op een breed verhard dwarspad bij de rivier 'de Warche'. Rechts zien we de steenbrekerij van Bèvercé.

De Warche

De Warche is het belangrijkste zijriviertje van de Amblyve. Het stroomgebied van dit bekoetlijke riviertje behoort eerst sinds 1920 bij België. Voor die tijd was het Duits gebied, waaraan de vele Duitse plaatsnamen in deze streek herinneren. De bronnen van de Warche liggen niet ver van de Duitse grens in de omgeving van Honsfeld, waar ook de Amblyve en de Our ontspringen. Voorbij Bullingen verbreedt het riviertje zich en vult samen met de Holzwarche het dal op tot een 125 ha groot meer, opgestuwd door de Barrage van Büthenbach.

10 kilometer verder, stroomopwaarts stuwt een tweede barrage de Warche op te nieuw op tot een schilderachtig bergmeer, het 'Lac de Robertville'. Langs de burcht Reinardstein stroomt het riviertje door een prachtig dal in Z-W richting naar Bèvercé. Na het opnemen van de Pouhon en Bayehon bij Ovitaf, van de Trô du Maret bij Bèvercé, en bij Malmédy de Warche stroomt de Warche bij het gelijknamige gehucht in de Amblyve.

*Het woeste
gedeelte van de
Marche.*

Wij gaan op het brede hospad naar links en volgen ca 3 km het hospad waarbij we alle zijpaden negeren met rechts van ons de Warche totdat we bij het punt komen waar het riviertje de Bayehon in de Warche uitmondt.

Dit punt is duidelijk herkenbaar omdat een houten palenbrug met infobord aan het einde van de Bayehon het pad langs de Warche verder voert richting burcht Reinardstein.

We steken de houten brug niet over maar gaan vóór de brug naar links, en lopen stroomopwaarts langs het riviertje de Bayehon dat rechts van ons stroomt.

De Bayehon

Het bronnegedied van de Bayehon is ten westen van de Bortange. Het riviertje doorkruist het Neu-Lowé-Venn. Vanaf Vieux Chêne stroomt het woeste riviertje naar de Cascade de Bayehon. Deze waterval heeft een hoogterverschil van 9 meter en is daarmee de hoogste waterval van de Hoge Venen. Vanaf de waterval stroomt het riviertje langs Moulin de Bayehon en komt na ca 4 km uit in de Warche. Onderweg hebben de riviertjes de Pouhon en de Rû de Rognay zich bij de Bayehon gevoegd.

Na ca 700 meter, op een Y-splitsing, houden we rechts aan en steken een hoge houten brug over. Hier is de samenvloeiing van de Pouhon in de Bayehon. We vervolgen onze wandeling langs de Bayehon en steken nog enkele houten bruggetjes over. Na een

poosje passeren we een rood/witte slagboom met links de ingang Auberge Moulin du Bayehon. Op de daarop volgende splitsing houden we links aan en komen bij de verkeersweg Xhoffraix - Ovitaf.

Moulin de Bayehon

Moulin de Bayehon ligt in het romantische Bayehonnedal langs de verkeersweg van Xhoffraix naar Ovitaf. Moulin de Moulin werd in 1875 als graanmolen gebouwd. Sinds 1938 was het tevens café annex pension. Met het malen van graan werd in 1945 gestopt.

Deze weg steken we over, nemen aan de overzijde, rechts van het riviertje, het hospad en passeren een slagboom. Op een splitsing houden we links aan en lopen nu weer langs het riviertje de Bayehon. Na ca 150 meter komen we bij een doorwaadbare plaats. Maar bij hoog water kunnen we er niet oversteken, dus dan nemen we het daarnaast liggende houten bruggetje met het knuppelpad. Even verder komen we weer bij een houten knuppelbrug die we oversteken en we vervolgen onze route nog steeds rechtdoor langs de Bayehon.

Na ca. 200 maakt het brede hospad een bocht naar links, dit volgen we.

Een houten brug naar links, tegenover een rotsparthij, negeren we. Bij de volgende brug steken we de Bayehon over en lopen verder totdat we na een bocht naar links bij een klein houten bruggetje (zonder leuning) komen. Hier gaan we naar rechts en vervolgen onze route via een kort steil (keten)pad omhoog. Na ca. 100 meter passeren we een houten rustbank. Achter deze rustbank ligt rechts in de diepte 'Cascade de Bayehon'.

Cascade de Bayehon

Deze schilderachtige waterval temidden van het dichte bos heeft, door het meerveren van allerlei kletten steunjes, een kon uitgesleten aan de voet van deze waterval in het harde gesteente.

Na de waterval vervolgen we onze route en komen uit op een breed dwarspad. Hier gaan we naar rechts en komen bij een schuilhut. Direct achter de schuilhut gaan we naar links en nemen een smal (stenig)pad tussen de bomen naar boven (het rivier-

Cascade de Bayehon.

plant elders in de wereld, de takken spreiden zich grillig uit. De boom heeft een roodbruine bast, het sap uit de boom vormt een dikke harslaag op de stammen en takken.

Jeneverbessenstruiken hebben gele bloemen (manne-lijk) en groene (vrouwelijke) op aparte planten. De blaadjes zijn naaldvormig. De bessen zijn geen echte bessen, maar de blauwzwarte, zachte schalen als van sparappels, die bij jeneverbes zacht en vlezig zijn. Deze 'bessen' bevatten medicinale stoffen. Zij zijn pas rijp na twee jaar.

Het smalle keienpad blijven we ca 500 meter volgen en komen uit op een breed geasfalteerd pad. We zien ken dit brede verharde pad recht over alsmede een houten bruggetje en nemen het smalle hoespadje langs de Bayehon. Even verder passeren we de bekende elk van de Hoge Venen "Vieux Chêne".

Vieux Chêne (oude elk)

Vieux Chêne in de winter.

Dit is de bekendste Eik uit de Hoge Venen. De Eik is meer dan 500 jaar oud en staat aan de rand van het Longfaye Venn in het Boven Bayhondal. Deze boom was vroeger het baken langs de oude verbindingsweg tussen Hockat en Sourbrodt en diende tevens als oriëntatiepunt voor mensen die zich in dit gebied bevonden.

Deze Eik is sinds 1935 aangemerkt als "Naturdenk-mal" en als zodanig beschermd. De Walen noemen deze boom 'tschane as tschâne'.

De de Bayehon is nog steeds rechts van ons). Zodra we boven zijn, komen we in een gebied waar veel bosbessen en adelaarsvarens groeien. Opvallend is echter dat hier jeneverbessen-struiken (zeldzaam) zijn aangeplant.

Jeneverbes

De botanische naam 'Juniperus' heeft een duistere oorsprong, mogelijk is het een leenwoord uit het Keltisch, afgeleid van 'junepirus' dat staat voor 'bitter'. Jeneverbes is een altijd groene boom of struik, die in het wild groeit op de vlakten van Europa en aange-

Wandelaars bij Vieux Chêne.

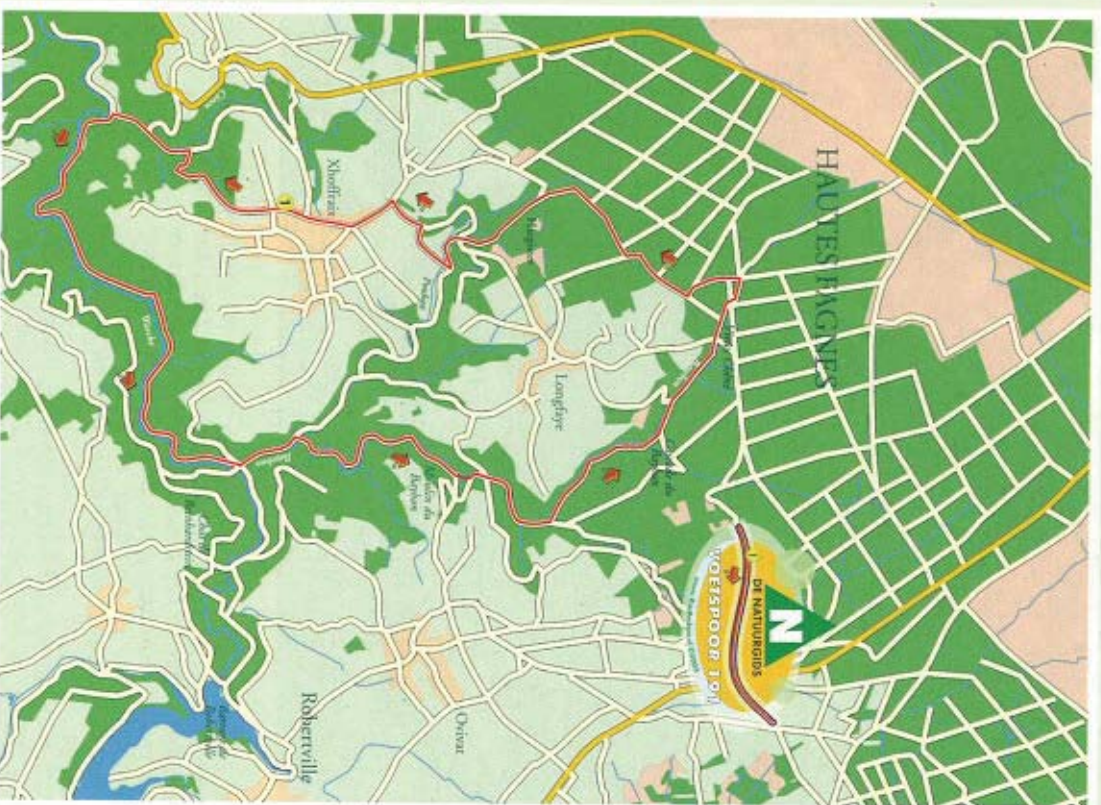

De paden kunnen nogal draaisig zijn.

Foto's: Herman van Eck

Routekaartje: Kim Beckers

De eik
De botanische naam 'Quercus robur' betekent letterlijk 'mooi en krachtig'. De eik is een majestueuze boom die meer dan 30 meter hoog kan worden en een zeer hoge leeftijd kan bereiken (2000 jaar), de stam is gedrongen, de schors grijsbruin, op latere leeftijd wordt ze zwart met spleten waar veel dieren in verblijven. De kroon van de boom is breed vertakt. Er bestaan verschillende soorten eiken, maar de geneskrachtige soorten zijn de zomer- en winterrek. De zomerrek heeft een kort of ongesteeld blad, de eikels zijn langgesteeld, de winterrek heeft een gesteelde blad

en kortgesteelde eikels, het blad van de winterrek is bovendien lichter dan dat van de zomerrek. Beide soorten bloeien in mei met onopvallende kagjes, de eikels zitten in groepjes van drie of vier.

Wij vervolgen onze route in de oorspronkelijke richting met de Bayehon rechts van ons, negeren een zijpad naar links, nemen het smalle pad rechtdoor in het bos en komen uit op een brede bosweg naast een tunnel. Hier gaan we naar links. Bij de T-splitsing gaan we weer naar links. We lopen nu over een draaisig graspad tot bij de volgende T-splitsing, die we naar links volgen. Na ca 50 meter komen we vóór een weiland weer bij een T-splitsing waar we naar rechts gaan. We lopen nu tussen rechts een jonge aanplant en links weilanden door in de richting van de volgende bosrand. Bij een kruising (rechts staat een houten rustbank) gaan we rechtdoor. Het brede geasfalteerde pad maakt een bocht naar links en na de bocht nemen wij de twee bosweg naar rechts. Een wegwijzer geeft aan dat we richting Xhoffraix gaan. We blijven het pad rechtdoor volgen en negeren alle zijpaden. Na een bocht naar links komen we bij een schuine T-splitsing. Hier gaan we naar links. Het direct daarop volgende brede pad naar links negeren we. Dit dalend pad blijven we voorlopig volgen en passeren een slagboom. Ca. 30 meter voorbij de slagboom komen we op een T-splitsing en gaan naar rechts. We volgen het smalle dalende pad dat beneden uitkomt op de verkeersweg Xhoffraix - Longfaye. Deze verkeersweg steken we schuinrechts over en nemen ca 25 meter verder het hoespad naar links. Een wegwijzer geeft aan dat we in de richting van de 'Vallei van de Pouhon de Warche' lopen. Rechts beneden ons horen we het ruisen van het beekje de Pouhon. Het pad waarop we nu lopen is een brede, goed te bepalen bosweg. Zodra het pad een ruime bocht naar links maakt, gaan wij naar rechts beneden en steken via een houten bruggetje de Pouhon over en komen uit in een weiland waar enkele houten (vakantie)huizen staan.

Bij sneeuwval zijn de padpjes dikwijls niet goed zichtbaar.

Het weiland steken we recht over en komen uit op een dwarsspad dat we naar rechts volgen. Na een bocht naar links stijgt het pad en komt uit op de verkeersweg. Op de verkeersweg gaan we naar links en passeren het plaatsnaambord 'Xhoffraix'. Bij de T-splitsing, waar aan de overkant een Mariakapelletje staat, gaan we naar links en blijven de verkeersweg volgen tot bij een kruising voor een sportterrein annex speeltuin. We nemen de weg rechts van het sportcomplex en zien de kerk van Xhoffraix met zijn slanke torenspits al voor ons. Aan het einde van het sportcomplex gaan we naar links en enkele minuten later zijn we weer bij ons vertrekpunt bij de kerk terug.

Wet betreffende de rechten van de vrijwilligers

Wij hebben vroeger al aangekondigd dat deze wet in de maak was en uiteindelijk is hij dan toch goedgekeurd op 3 juli 2005. Hiermee wordt heel wat onzekerheid voor de vrijwilligers uit de wereld geholpen. De wet verscheen op 29 augustus 2005 in het staatsblad en nu is het nog even wachten op de uitvoeringsbesluiten om nog meer duidelijkheid te krijgen.

De wet betreffende de **rechten** van de vrijwilligers zal uiteindelijk vanaf 1 februari 2006 van toepassing zijn. Hieronder vermelden wij de voornaamste hoofdstukken en artikels uit deze wet die belangrijk zijn voor de natuurgids die functioneert als vrijwilliger.

Hoofdstuk II. – Definities

1. vrijwilligerswerk is elke activiteit
 - die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht
 - die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, van een groep of organisatie of van samenleving als geheel
 - die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;
 - en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstcontract of een statutaire aanstelling
2. een vrijwilliger is elke natuurlijke persoon die een in 1 (hierboven) bedoelde activiteit verricht
3. organisatie: elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers.
4. organisatienota: het document dat de organisatie vooraf aan de vrijwilliger bezorgt en waarin ten minste de onderstaande elementen (Hoofdstuk III) worden opgenomen.

Hoofdstuk III. – De organisatienota

Alvorens de activiteiten van een vrijwilliger voor een organisatie een aanvang nemen, bezorgt de organisatie hem, ter informatie, een organisatienota die ten minste preciseert:

- wat de sociale doelstelling en het juridisch statuut van de organisatie zijn; indien het gaat om een feitelijke vereniging, wie de verantwoordelijke(n) is van de vereniging.
- dat de organisatie een verzekeringscontract gesloten heeft voor vrijwilligerswerk. Wat deze verzekering inhoud zien wij verder.
- of andere aan het vrijwilligerswerk verbonden risico's gedekt worden en, zo ja, welke risico's.
- of de organisatie vergoedingen betaalt aan de vrijwilligers en zo ja, welke en in welke gevallen.
- dat de vrijwilliger gehouden is tot de geheimhoudingsplicht bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, waarbij dit artikel integraal wordt overgenomen.

De bewijslast inzake het bezorgen van de organisatienota berust bij de organisatie en de organisatie mag de vrijwilliger vragen een exemplaar van de organisatienota te ondertekenen en te dateren voor ontvangst.

Hoofdstuk IV. – Aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie.

- Elke organisatie is aansprakelijk voor de schade die de vrijwilliger aan derden veroorzaakt bij het verrichten van vrijwilligerswerk.
- In geval de vrijwilliger bij het verrichten van het vrijwilligerswerk de organisatie of derden schade berokkent, is hij enkel verantwoordelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld.
- Voor lichte schuld es hij enkel aansprakelijk als die bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.

Hoofdstuk V. – Verzekering vrijwilligerswerk

De organisatie sluit een verzekeringscontract tot dekking van de risico's met betrekking tot vrijwilligerswerk. Dat contract dekt ten minste:

- de burgerlijke aansprakelijkheid, met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid, van de organisatie
- de burgerlijke aansprakelijkheid, met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid, van de vrijwilligers voor de schade die toegebracht is aan de organisatie, aan de begunstigde, aan andere

vrijwilligers of aan derden tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten.

- de dekking van het verzekeringscontract **kan** uitgebreid worden tot... maar hier moeten wij nog de uitvoeringsbesluiten afwachten
- de lichamelijke schade geleden door de vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten
- rechtsbijstand voor de bovenvermelde risico's.

Het hoofdstuk VI handelt over het 'Arbeidsrecht' en is niet relevant voor natuurgidsen.

Hoofdstuk VII. – Vergoedingen voor vrijwilligerswerk

Het onbezoldigd karakter van het vrijwilligerswerk belet niet dat de door de vrijwilliger voor de organisatie gemaakte kosten door de organisatie worden vergoed.

De realiteit en de omvang van deze kosten moeten niet bewezen worden, voor zover het totaal van de ontvangen vergoedingen niet meer bedragen dan:

- 24,79 euro per dag, 600 euro per kwartaal, 991,57 euro per jaar. Deze bedragen zijn gekoppeld aan de splindex 103,14 (basis 1996 = 100) en worden dus bij variëren van de index aangepast.
- Bedraagt het totaal van vergoedingen meer dan bovenvermelde bedragen, dan moet de realiteit van deze bedragen aangetoond worden aan de hand van bewijskrachtige documenten
- Een activiteit kan niet als vrijwilligerswerk beschouwd worden indien één van bovenvermelde bedragen overschreden worden en het bewijs van werkelijke kosten niet kan geleverd worden.

Hoofdstuk VIII. – Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers

Een uitkeringsgerechtigde werkloze kan met behoud van uitkeringen vrijwilligerswerk uitoefenen, op voorwaarde dat hij dit vooraf en schriftelijk aangeeft, bij het werkloosheidsbureau van de RVA.

De directeur van het werkloosheidsbureau kan de uitoefening van de activiteit met behoud van uitkeringen verbieden, of slechts aanvaarden binnen bepaalde perken.

- Dezelfde regel geldt voor brugpensioneerden en halfijds brugpensioneerden.
- Arbeidsongeschikten, toelating moet komen van de adviserende geneesheer

De uitvoeringsbesluiten moeten hier ook nog meer duidelijkheid geven wat betreft formulieren, grond van weigering of toestemming. De wet treedt in werking, de eerste dag van de zesde maand na de bekendmaking in het Staatsblad en dat hebben wij voor u uitgeteld, dat is 1 februari 2006. Wanneer alles haarfin bekend is, dus na het verschijnen van de uitvoeringsbesluiten komen wij nog terug op deze wet betreffende de rechten van de vrijwilligers. Ook op onze jaarvergadering (zie verder in Erica) op 14 januari zullen wij hier aandacht aan besteden omdat toch vele natuurgidsen als vrijwilliger actief zijn.

Leo Thomassen

Vijftiende contactdag van LIKONA

Op zaterdag 21 januari 2006 organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) haar jaarlijkse contactdag in de Universiteit Hasselt, Campus Diepenbeek.

Vanaf 8.45 uur is iedereen welkom in Gebouw D van de Universiteit Hasselt, Campus Diepenbeek, Agoralaan in Diepenbeek.

In de voormiddag is er de plenaire vergadering en vergaderen de verschillende werkgroepen.

Tijdens de middagpauze zijn er de boeken- en informatiestands, en de posterhoek

In de namiddag zijn er voordrachten

Na de koffiepauze krijgen we eerst de jaarverslagen van de LIKONA-werkgroepen en daarna schetst Paula Ulenaers het succes van het natuurinrichtingsproject Smeetshof. Marc Herrermans staat stil bij het gebrek aan geschikte nestplaatsen van de Huiszwaluw en Frank Smeets, gedeputeerde van Leefmilieu en tevens voorzitter van LIKONA, sluit de contactdag af.

Inschrijven vóór 13 januari is noodzakelijk. Alle info: LIKONA-secretariaat in Het Groene Huis, tel. 011 26 54 62, fax 011 26 54 55, e-mail: likona@limburg.be, internet: www.limburg.be/likona.

Achteraf bekeken

Paddestoelenwandeling in het Heempark te Genk.

Zondag 12 oktober

Gids : Jos Tuerlinckx

Aantal deelnemers : 13

September en oktober waren dit jaar prachtige nazomermaanden. Een overvloed aan zon, prachtige herfstkleuren, dus vooral buitenweer, ideaal om voor de wintermaanden nog een namiddag zon en bos mee te pikken tijdens de paddestoelenwandeling in het Heempark in Genk. Dat de zon de mensen loom maakt, was wel duidelijk toen tegen 2 uur nog geen enkele wandelaar in zicht was maar toen op slechts 5 minuten tijd toch nog een goed dozijn belangstellenden opdoken.

Eerst werd gedacht dat de lange warme periode heel wat parten zou spelen bij het vinden van veel verschillende soorten paddestoelen, maar dat was buiten Jos (een begeesterd lid van de mycologische werkgroep van Likona) gerekend, die al dagen op voorhand, over heel Limburg, op zoek was gegaan naar paddestoelen van alle soorten en maten en die vakkundig had uitgesteld in de openluchtklas. Zo leerden we daar al, aan de hand van een dertigtal soorten én met de warme zon in de rug, de verschillende grote soorten kennen als de boleten, de bundelzwammen, de russula's, de melkzwammen, de trechterzwammen, de aardsterren, de houtzwammen, ... Maar paddestoelen kan je ook herkennen aan kleur en geur. We roken geuren als rauwe aardappelen, knoflook, koriander, maggie, ...

En toen, met de vers opgedane kennis, op naar het bos. Er werd gespeurd alsof er naar truffels werd gezocht. Iedereen kreeg wel een paddestoeltje, groot of klein het oog... en Jos maar determineren,

wat niet altijd gemakkelijk was want veel exemplaren waren al te oud of te rot, anderen niet helemaal ontkoken of half verteerd door andere zwammen.

Het leek wel of het kind in ieder van ons weer wakker werd toen Jos vroeg om een verse aardappelbovist te zoeken, niet echt om hem te laten ploffen (dat hadden we al gezien in het openluchtklasje maar deden we toch) maar om ons te tonen hoe sommige malafide restaurateurs 'bedrieglijke' truffels maken. Gewoon een heel verse aardappelbovist waarvan de sporen nog jong, vers en vochtig zijn in schijfjes snijden, die plakjes een nacht in echte truffelolie leggen en dan de dag nadien uitgelekt als echte truffel presenteren. Je weet tegenwoordig niet meer wat je allemaal hoort!

Terwijl de groep zich traag door het bos slingerde maakte enkele enthousiastelingen digitale foto's en noteerden we ijerig de gedetermineerde soorten ... en we kwamen op 48 soorten waarvan enkele met sprookjesachtige namen als Goudschimmel, Doolhofzwam, Heksenboter, Nevelzwam, Muizenstaartje,

Terug in het Heempark werd nog even nagelkaart bij en drankje en een stukje paddestoelentaart die ondergetekende had gebakken met gemengde bospaddenstoelen, als cantarellen, eekhoorntjesbrood, bruine champignons enz. die ze daags voordien had geplukt in de koelafdeling van de Delhaize.

Jos, in naam van alle deelnemers, bedankt voor de toffe en leerrijke namiddag !.

Marleen

Cursus Natuur-in-zicht 2006

Er zijn 3 cursussen voorzien in het voorjaar. Deelnameprijs: € 50

Peer: van 18 april tot 28 mei, op dinsdagavond van 19.30 tot 22.30 uur. Excursies op zondagvoormiddag.

Milieuklassen, Steenweg op Wijchmaal 66, 3990 Peer

Hasselt: van 24 maart tot 16 juni, vrijdagvoormiddag van 9.00 tot 12.15 uur

Het Doppahuis, Ambachtsschoolstraat 19, 3500 Hasselt

Gingelom: van 23 maart tot 15 juni, op donderdagmiddag van 13.00 tot 16.15 uur

Het Park van de Vriendenschap, Mielienstraat 1, 3891 Gingelom

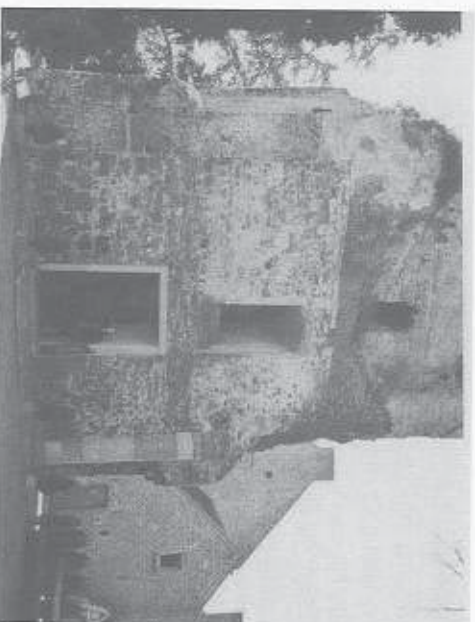
Door de samenwerking met 'Het Park van de Vriendenschap' is het inschrijvingsgeld verlaagd tot 10 euro per persoon. Het is via deze regeling wel onmogelijk om met opleidingscheques te betalen.

Inlichtingen: Petra Haesen Tel 011 26 54 82. E-mail: cvn_limburg@hotmail.com

Van het Romeinse dorp Dilsen naar het middeleeuwse stadje Stokkem door Harry van Aken, Klimmen

Dilsen was in de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen na Tongeren een van de belangrijkste nederzettingen in de huidige provincie Belgisch-Limburg. Sinds de 11e eeuw verviel de status van Dilsen ten gunste van de dochternederzetting Stokkem die stadsrecht kreeg. Dilsen lag zowel aan de Nijmeegse baan als aan de oude Maas.

Het stadje Stokkem ontstond bij een burcht aan de oude Maas op enige afstand van de heerbaan. Stokkem werd tijdens de late Middeleeuwen een van de belangrijkste vestingsteden van het graafschap Loon (Belgisch-Limburg) genoemd, nu is het niet meer dan een rustig dorp.

Ruïne kerk in oud-Dilsen

Op de kerktoeren van oud-Dilsen lezen we dat dit muurwerk uit de 8e eeuw dateert. In België en Nederland is geen oudere kerkmuur te vinden, zelfs niet in de van oorsprong Romeinse O.L.V.-kerken van Tongeren en Maastricht. De stenen van de Dilsense kerk zijn waarschijnlijk afkomstig van een Romeins bouwwerk in de omgeving. Op de plek van de vroegere Martinuskerk en het kerkhof ligt nu het Mariapark met kruiswegstaties. Naast de toren ligt de oude pastorie waar nu een restaurant gevestigd is.

Dilsen en Stokkem: glorie en verval van beide

Waarom zo veel aandacht voor Dilsen? Ik wil het Belgische dorp Dilsen vergelijken met het Nederlands-Limburgse oordorp Heel. Na een grondige studie van de geschiedenis van Limburg en Heel kwam ik tot de conclusie dat Heel ofwel de Keltisch/Romeinse nederzetting Catualium met

Maastricht tot de belangrijkste historische nederzetting van Nederlands Limburg gerekend kan worden. Ik ben er van overtuigd dat Dilsen overeenkomt met de Keltisch/Romeinse nederzetting Feresne (van de Peurtingerkaart) en mede om die reden rangschik ik Dilsen met de Romeinse stad Tongeren tot de belangrijkste historische nederzettingen in Belgisch-Limburg.

De huidige ruimtelijke ordening en situering van natuurgebieden vindt haar oorsprong in de ontstaansgeschiedenis van de dorpen. Vele oude dorpen werden gesticht in het vruchtbare Maasdal met rivierklei tussen de Romeinse heerbaan en de oude Maas. Aan de westzijde van de Romeinse heerbaan liggen de onvruchtbare zandvlakten van de Kempen waar we nu nog tussen Maastricht en Maaseik enorme bos- en heidegebieden vinden. Daar zijn ook vele nieuwbouwwijken en industrieterreinen gestueerd.

Dilsen is een oud moederdorp van waaruit de regio bestuurd en gekoloniseerd werd. Sinds de 11e eeuw gebeurde dat vanuit de hoven van Servaes (kerk/klooster) en de graaf (Loon).

In de loop van de Middeleeuwen scheidde het kerkdorp Stokkem zich af van Dilsen, nadat de machtige graven van Loon aan de oude Maas in Stokkem een sterke burcht hadden gebouwd... Het moederdorp Dilsen verviel langzaam tot onbetekend dorp terwijl de dochternederzetting Stokkem stadsrecht kreeg. Vanwege de versterkte burcht en stad aan de Maas werd Stokkem in de 13e eeuw een van de belangrijkste steden in het graafschap Loon ofwel de huidige provincie Belgisch-Limburg. Om strategische redenen speelde Stokkem ook een belangrijke rol op oude landkaarten. Na een bloei van enkele eeuwen ontstond een teruggang. Nadat de vestingmuren afgebroken waren en de Maas zich verplaatst had, werd Stokkem weer het eenvoudige dorp dat het nu nog is.

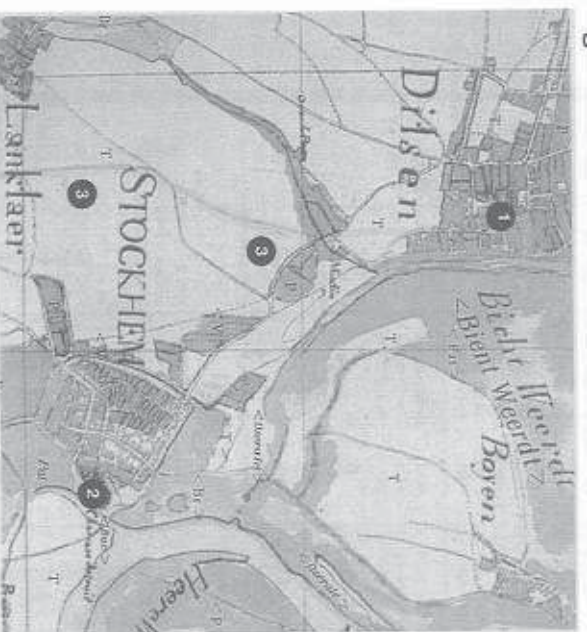
Detail van de Romeinse Peutingerkaart met vermelding van links naar rechts de stad Nijmegen, de nederzettingen Cuijk, Blerick, Heel en Dilsen (Feresne) langs de Maas evenals de stad Tongeren (Atlatuc), Maastricht stond, niet op deze Romeinse wegenkaart, Heerlen wel.

Kerken

Een lezer vroeg me waarom ik in mijn serie zo veel aandacht schenk aan kerken en heiligen terwijl de kerk bijna geen rol meer speelt in het huidige maatschappelijke leven. Mijn antwoord was dat de kerken tot 1965 een centrale rol speelden in de maatschappij en dat ze soms gegronddvest zijn op 2000 jaar oude tempels of zelfs offerplekken uit de prehistorie. Bovendien zijn het vaak de oudste dorpselémenten die behouden zijn. Van Romeinse bouwwerken is bv. bijna niets bewaard gebleven. Daarnaast wijst de oude dorpskerk het middeleeuwse centrum aan, de ontmoetingsplek van de gemeenschap. De heiligen vind ik zo interessant omdat ze zelfs ons computertijdperk overleefd hebben terwijl ze vaak een oorsprong bezitten van duizenden jaren als vervangers van goden of godinnen uit de prehistorie. Aan de vele kasteelheren en oorlogen schenk ik bewust weinig aandacht omdat mijn verhalen dan nog ingewikkelder worden. De rode draad is de ontwikkeling van nederzettingen langs de heerbaan.

Nijmeegse baan

Na bestudering van de oude kadasterkaarten van de regio Dilsen kom ik tot de conclusie dat de laat-

middeleeuwse "Oude baan" niet teruggaat tot een Romeinse heerbaan. De enige doorlopende weg die ouder is dan de middeleeuwse verkaveling is de Hoopbaan van Rotem die verder gaat als Stansstraat in oud-Dilsen en als Kapelstraat in Lanklaar. Na grondig onderzoek denk ik de route van de Romeinse weg van Maastricht naar Nijmegen hiermee vastgelegd te hebben. Oudheidkundig bodemonderzoek zou het bewijs kunnen leveren. De streekheemkundigen Theo Aerts en Frans Medaer zijn van mening dat de "Oude baan" een Romeinse winterbaan was. Zij gaan er van uit dat die baan langs de tempel van Mullen en het Romeinse legerkampje van Eisdien van Romeinse oorsprong is. Deze zaken komen volgende keer uitgebreider aan de orde.

Dilsen en Stokkem op de 19^e eeuwse Tranchotkaart. Bij ❶ vinden we de oude kerk van Dilsen nabij Oude Maas en Nijmeegse baan. Het kasteel van Stokkem aan de oude Maas ligt bij punt ❷. De vermoedelijke Romeinse heerbaan van Maastricht naar Nijmegen is aangeduid met nummer ❸. Tegenover oud-Dilsen lag aan de "Nederlandse" kant van de Maas het dorp oud-Bicht dat in 1643 bij een zware Maasoverstroming weggevaagd werd.

Dilsen sinds eeuwen een verdeeld dorp

Verleden keer kwam de historische scheiding van Dilsen al aan de orde. In de 11^e eeuw behoorde Oud-Dilsen aan de Maaskant tot het gebied van het Maastrichtse Servaaskapittel (dat keizerlijke bescherming genoot), terwijl het dorp ten westen van de heerbaan onder heerschappij stond van de graven van Loon. Die grafelijke familie had haar stamburcht in Borgloon en sloeg haar vleugels uit in de hele regio.

Evenals in het Zuid-Limburgse dorp Eijsden zien we hier dat de huidige concurrentie tussen twee muziekgezelschappen haar oorsprong vindt in de middeleeuwse twee-herigheid, twee heren in één dorp ofwel twee kapiteins op één schip.

(Vervolg van dit deel in vlg. nummer)

Harry Van Aken,

Klimmen/ Voerendaal

Tel (NL) 045-4052524

Email: h.vanaken@tiscali.be

Reacties zijn van harte welkom

Vormingsactiviteiten 2006 van de Limburgse Natuurgidsen VZW i.s.m. LIKONA

Onderwerp	Datum 2006	Uur	Activiteit	Begeleider	Werkgroep	Plaats	Plaats van afspraak
Houtzwammen	15.01.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Jos Tuerlinckx	Mycolim	Bokrijk	9h Parking Kasteel
Mossen	22.01.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Koen Vandekerckhove	Mossenwerkgroep	Zonhoven:Teut	9h Parking Holstenhoeve
Dierensporen	12.02.06	9h-12h		Jos Ramaekers	Dierenwerkgroep	Nietelbroeken	9h Kerk Wimmertingen
Mossen	26.03.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Koen Vandekerckhove	Mossenwerkgroep	Schulensbroek	8h45 Kerk Schulen
Voorjaarsbloei	02.04.06	9h-17h	Inventarisatie excursie	Marc Meert	Plantenwerkgroep CVN	voormiddag: Ben-Ahin namiddag: Modave	9h Parking Aire de Verlaine E42 Luik-Namen
Kalkplanten	07.05.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Bert Berten	Plantenwerkgroep	St. Pietersberg	9h Kerk Kanne
Amfibieën	13.05.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Peter Engelen	Amfibieënwerkgroep	Maaswinkel	9h Gemeentehuis Maasmechelen
Adventieven	14.05.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Jean Vangrinsven	Plantenwerkgroep	vloeiweiden	9h Kerk Huibrechts-Lille
Grassen	11.06.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Leo Thomassen	Plantenwerkgroep	Schulensbroek	9h Kerk Schulen
Bodemdiertjes	18.06.06	9h-12h	Inventarisatie excursie	Luc Crèvecoeur	Insectenwerkgroep	Nieuwenhoven	9h Bezoekerscentrum